Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 7. 2013, sp. zn. 8 Tdo 661/2013, ECLI:CZ:NS:2013:8.TDO.661.2013.1

Číslo: 17/2014

Právní věta:

I. Pojem „trestní zákoník“ v článku II rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 1. ledna 2013 (č. 1/2013 Sb.), vztahující se k trestným činům s trestní sazbou odnětí svobody nepřevyšující 10 let, je třeba vykládat tak, že se tím míní trestní sazby za trestné činy stanovené v trestním zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů) ve znění účinném ke dni vyhlášení rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii, přestože byl skutek posouzen podle trestního zákona (č. 140/1961 Sb.).

II. Z hlediska článku II rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 1. ledna 2013 je třeba okamžik zahájení trestního stíhání posuzovat u každého skutku samostatně. To se týká s ohledem na vymezení skutku podle § 12 odst. 12 tr. ř. i pokračujícího trestného činu (§ 116 tr. zákoníku), u kterého je nutné rovněž zkoumat okamžik zahájení trestního stíhání u každého dílčího útoku samostatně. V důsledku toho je možné abolici použít při splnění dalších hledisek jen u některého z dílčích útoků pokračujícího trestného činu a ohledně jiných dílčích útoků nikoliv. V takovém případě bude nutné u dílčích útoků, pro které nebylo zastaveno trestní stíhání podle § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř., nově posuzovat, o jaký trestný čin se bude jednat.

III. Při výkladu pojmu „s výjimkou trestního stíhání proti uprchlému“ je třeba vycházet ze skutečné doby konání trestního stíhání proti uprchlému. To znamená, že od celkové doby trvání trestního stíhání je třeba odečíst dobu, po kterou se vedlo trestní stíhání proti uprchlému, a trestní stíhání je proto možno zastavit s ohledem na článek II rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 1. ledna 2013 jen v případě, že zbývající doba trvání trestního stíhání po tomto odečtení je delší než 8 let, a to k datu vyhlášení rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 24.07.2013

Spisová značka: 8 Tdo 661/2013

Číslo rozhodnutí: 17

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Abolice, Amnestie, Nepřípustnost trestního stíhání, Pokračování v trestném činu, Trestní zákoník, Uprchlý, Zahájení trestního stíhání, Zastavení trestního stíhání

Předpisy: čl. II. předpisu č. 1/2013Sb.
§ 11 odst. 1 písm. a) tr. ř.
§ 12 odst. 12 tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud rozhodl o dovolání podaném nejvyšším státním zástupcem v neprospěch obviněného M. Š. proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 9. 1. 2013, sp. zn. 6 To 4/2013, za podmínky uvedené v § 265p odst. 1 tr. ř. tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. napadené usnesení zrušil. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil také další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Vrchnímu soudu v Olomouci přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 12. 10. 2012, sp. zn. 48 T 13/99, byl obviněný M. Š. uznán vinným zločinem podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku, kterého se podle skutkových zjištění soudu dopustil celkem čtrnácti dílčími útoky popsanými v bodech 1. až 14. v zásadě tak, že společně s dalšími osobami na různých místech České republiky, zejména v P., O., O., Z. a jinde, v době od 13. 2. 1997 do 9. 10. 1997 na základě předchozí dohody s dalšími i dosud neustanovenými osobami na vylákání předem vytipovaných osobních automobilů od různých leasingových společností, vědom si, že tato vozidla budou převezena z České republiky přes P. do B. a tam prodána, jak sám, tak i prostřednictvím vytipovaných osob, kterým vyplatil nebo sliboval odměnu, tyto vybavoval padělanými nebo pozměňovanými doklady předstírajícími solventnost těchto osob pro uzavírání leasingových smluv, penězi potřebnými na akontaci s tím, že tyto osoby vozidla vylákají, vyvezou i v jeho součinnosti do B. a po jejich vývozu následně oznámí údajné odcizení těchto vozidel na Policii České republiky, za což následně obdrží další peníze z titulu vypořádání leasingových smluv, vylákal vozidla různých značek, čímž způsobil celkovou škodu jednotlivým poškozeným ve výši nejméně 16 671 457,20 Kč.

Za tento zločin byl obviněný odsouzen podle § 209 odst. 5 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání pěti let a šesti měsíců, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou. Rovněž bylo rozhodnuto o náhradě škody.

Proti tomuto rozsudku soudu prvního stupně podal obviněný odvolání, z jehož podnětu Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 9. 1. 2013, sp. zn. 6 To 4/2013, podle § 257 odst. 2 tr. ř. z důvodu uvedeného v § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř. zastavil trestní stíhání obviněného M. Š. pro skutek (jehož popis fakticky převzatý z obžaloby se obsahově shoduje s popisem jednotlivých dílčích útoků v rozsudku soudu prvního stupně v bodech 1. až 14., vyjma návěty uvozující a shrnující povahu tohoto pokračujícího činu), v němž byl obžalobou Krajského státního zastupitelství v Ostravě ze dne 22. 11. 1999, sp. zn. 4 KZv 171/97, spatřován trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák. ve znění před novelou zák. č. 253/1997 Sb., v nepravomocném rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 12. 10. 2012, č.j. 48 T 13/1999-4522, pak zločin podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku, z důvodu, že obviněný je účasten amnestie prezidenta republiky ze dne 1. 1. 2013, a to podle článku II rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 1. 1. 2013, vyhlášené pod č. 1/2013 Sb. (dále jen „amnestie“).

Nejvyšší státní zástupce podal proti tomuto usnesení odvolacího soudu v neprospěch obviněného z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř. dovolání, neboť bylo rozhodnuto o zastavení trestního stíhání, aniž byly splněny podmínky pro takové rozhodnutí. Tuto vadu, spočívající v nesprávnosti zastavení trestního stíhání, dovolatel spatřoval v použití článku II amnestie. Odvolacímu soudu vytýkal, že aplikoval uvedený článek, aniž by přitom zvážil všechny rozhodné skutečnosti. Neztotožnil se s výkladem tohoto aboličního ustanovení, který zaujal v napadeném usnesení Vrchní soud v Olomouci, jenž vycházel z názoru, že výjimku, na jejímž základě amnestii

nelze použít, představuje pouze řízení proti uprchlému, které je vedeno právě v době vyhlášení amnestie. Protože podle tohoto názoru obviněný M. Š. v době 1. 1. 2013, kdy byla amnestie vyhlášena, již nebyl od 12. 1. 2012 uprchlým, nebylo možné jej z amnestie vyloučit a bylo nutné ji aplikovat. Dovolatel se s odvolacím soudem neztotožnil, protože tento jeho výklad považoval za nevhodný a nerespektující všechny souvislosti, jež je nutné brát na zřetel. Poukázal na to, že uvedený článek nabízí různé možnosti výkladu, a na rozdíl od odvolacího soudu upřednostnil výklad, při němž je u uprchlých pachatelů zohledněna celá délka doby, po niž nebyli k dispozici českým orgánům činným v trestním řízení, a to bez ohledu na to, zda ohledně nich již řízení proti uprchlému k datu vyhlášení amnestie konáno nebylo. Při respektu k formulaci vylučující podmínky „s výjimkou trestního stíhání proti uprchlému“ považoval za nutné vycházet ze skutečné doby konání trestního stíhání proti uprchlému, tzn. že od celkové doby trvání trestního stíhání je potřeba odečíst dobu, po kterou se trestní stíhání konalo jako řízení proti uprchlému. Zdůraznil proto, že trestní stíhání je možné zastavit jen v případě, když zbývající doba trvání trestního stíhání po tomto odečtení je delší než 8 let, a to k datu vyhlášení amnestie.

Nejvyšší státní zástupce v souladu s tímto názorem k projednávané věci uvedl, že obviněnému bylo obvinění sděleno poprvé dne 13. 11. 1997 a naposledy dne 23. 6. 1999. Od posledně uvedeného data, tj. 23. 6. 1999, bylo proti obviněnému vedeno řízení jako proti uprchlému, a to až do pravomocného skončení věci rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 6. 1. 2006. Následně se obviněný úmyslně vyhýbal nástupu do výkonu trestu odnětí svobody až do svého zadržení dne 12. 1. 2012, kdy byl dodán do výkonu trestu. Poté bylo podle § 306a odst. 2 tr. ř. na základě jeho návrhu znovu provedeno hlavní líčení, jehož výsledkem jsou nyní dovoláním napadená rozhodnutí. Dovolatel zdůraznil, že obviněný se po dobu třinácti let úmyslně vyhýbal trestnímu řízení a nástupu do výkonu trestu, a proto vinu za délku trestního řízení nese pouze a jen on sám. Jelikož doba, po kterou obviněný uprchlý nebyl, činila pouhé dva roky, neskončené trestní stíhání, s výjimkou trestního stíhání proti uprchlému, nepřekročilo dobu 8 let, a proto nelze v posuzované věci aplikovat článek II amnestie.

Z těchto důvodů dovolatel v závěru podání navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 9. 1. 2013, sp. zn. 6 To 4/2013, i všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a dále aby podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Vrchnímu soudu v Olomouci, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Nejvyšší soud jako soud dovolací shledal, že dovolání nejvyššího státního zástupce je přípustné, bylo podáno osobou oprávněnou, v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit. Při splnění těchto formálních podmínek Nejvyšší soud dále shledal, že v dovolání byl relevantně uplatněn důvod dovolání obsažený v § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř., podle něhož je možné dovolání podat, jestliže bylo rozhodnuto o postoupení věci jinému orgánu, o zastavení trestního stíhání, o podmíněném zastavení trestního stíhání, o schválení narovnání, aniž byly splněny podmínky pro takové rozhodnutí.

Vzhledem k tomu, že Nejvyšší soud po přezkoumání všech podstatných náležitostí dovolání neshledal důvody, pro které by bylo nutné ho odmítnout podle § 265i odst. 1 tr. ř., přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost rozhodnutí, proti němuž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející, a posuzoval, zda je dovolání důvodné.

Podstatou podaného dovolání je otázka, v jakých případech je možné aplikovat článek II amnestie a zda v projednávané věci byly splněny podmínky pro jeho použití. Proto je potřeba zmínit, že právo prezidenta republiky udílet amnestii je zakotveno v čl. 63 písm. k) Ústavy České republiky (zákon č. 1/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů, dále jen „Ústava“), podle něhož prezident má právo udělovat amnestii. Jde o akt aplikace práva, který vykazuje určité normativní prvky K otázce povahy

tohoto individuálního aktu prezidenta srov. např. usnesení pléna Ústavního soudu ze dne 5. 3. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 4/13., má hromadnou povahu (na rozdíl od milosti podle § 62 písm. g/ nebo 63 písm. j/ Ústavy, která se týká jen individuálních osob), tzn. že směřuje vůči blíže nevymezenému počtu osob, které však musí splňovat podmínky stanovené v amnestijním rozhodnutí Srov. Klíma, K. et al. Komentář k Ústavě a Listině. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 493.. Na základě ústavního zákona č. 71/2012 Sb. byl s účinností od 1. 10. 2012 nově v ustanovení § 63 odst. 3 Ústavy zakotven požadavek i ve vztahu k amnestii podle čl. 63 písm. k) Ústavy na spolupodpis předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády.

Článek II amnestie je aboličním rozhodnutím, tj. příkazem, aby se trestní stíhání nezahajovalo nebo aby se v již zahájeném trestním stíhání nepokračovalo. V případě jeho aplikace se postupuje podle § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř., podle něhož trestní stíhání nelze zahájit, a bylo-li již zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno, nařídí-li to prezident republiky, uživ svého práva udílet milost nebo amnestii.

Z uvedeného je zřejmé, že právo prezidenta na vymezení podmínek abolice, za nichž se nemají konat trestní stíhání, tj. stanovení rozsahu konkrétního aboličního rozhodnutí, není Ústavou nikterak ohraničeno. Může být proto v každém konkrétním rozhodnutí o amnestii využito v jiném rozsahu a za jiných podmínek, než tomu bylo v předešlých amnestiích, a tudíž je i dopad každé konkrétní amnestie v tomto ohledu jiný. Z těchto důvodů je nutné konkrétní rozhodnutí prezidenta o amnestii aplikovat v souladu s jeho zněním, jak bylo vyhlášeno. K takové aplikaci je nutné přistupovat při zachování základních principů obecné spravedlnosti, zejména zásady rovnosti práva na soudní ochranu a jinou právní ochranu, která vyplývá z čl. 36 až 40 Listiny základních práv a svobod (vyhlášené pod č. 2/1993 Sb., dále jen „Listina“), a při důsledném zachování principu vymezeného v čl. 95 odst. 1 Ústavy. Na základě těchto základních zásad je nezbytné postupovat při aplikaci amnestijního rozhodnutí vydaného prezidentem, a to s důrazem na to, že „princip právního státu vychází z priority občana před státem, a tím i z priority základních občanských a lidských práv a osob. V povaze právního státu je však obsaženo také vědomí, že taková opatření je třeba minimalizovat a současně čelit pokušení státu a mocných jednotlivců v něm získat více moci, než nezbytně potřebují. Protože každý zákon obsahující příkazy a zákazy zasahuje do svobody jednotlivce a jeho základních práv, je třeba uvážit, zda a do jaké míry jsou příkazy zákona zřetelně a přesně definovány, ale také, zda jsou svému účelu přiměřené, vhodné a potřebné“ (srov. Klíma, K. et. al. Komentář k Ústavě a Listině. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 615). Především právě při maximálním respektu k těmto základním zásadám je možné podávat výklad amnestijního rozhodnutí prezidenta republiky, neboť je to pouze soudní moc (srov. § 81 Ústavy), která realizuje zaručené základní právo na soudní ochranu, jež má svůj základ v Listině; ta zaručuje každému právo domáhat se stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu (čl. 36 odst. 1 Listiny), který především je povolán k tomu, aby zákonem stanoveným způsobem poskytoval ochranu právům (čl. 90 al. 1 Ústavy) [srov. nález Ústavního soudu ze dne 4. 7. 1996, sp. zn. III. ÚS 80/96]. Tato obezřetnost soudní moci je nezbytná pro krajní případy možného nespravedlivého dopadu, který nelze u těchto individuálních právních aktů vyloučit Ochrana soudní moci nad vydáváním individuálních aktů na základě svěřené moci prezidenta není jen akademická, neboť lze připomenout, že Ústavní soud se již v jiném případě otázkou rozsahu prezidentské pravomoci zabýval a její určité limity stanovil v nálezu Ústavního soudu ze dne 11. 7. 2006, sp. zn. Pl ÚS 18/06, vyhlášeném pod č. 397/2006 Sb..

Přezkoumávaný článek II amnestie byl vyhlášen ve znění: „Nařizuji, aby bylo zastaveno pravomocně neskončené trestní stíhání, s výjimkou trestního stíhání proti uprchlému, od jehož zahájení k 1. lednu 2013 uplynulo více než 8 let, pro trestné činy, za něž trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody nepřevyšující deset let“.

Z jeho dikce je tedy zřejmé, že vyjadřuje splnění kumulativních podmínek, které musí být v každé konkrétní trestní věci dány pro to, aby mohl být použit, tzn. aby mohly nastat následky v tomto

článku předpokládané a ve svých důsledcích realizované prostřednictvím ustanovení § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř. o zastavení trestního stíhání.

K tomu je třeba uvést, že podmínka článku II spočívající ve znaku „pro trestné činy, za něž trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody nepřevyšující deset let“, používá pojem „trestní zákoník“, ač již z povahy této abolice je zřejmé, že se vztahuje na trestní stíhání, která byla zahajována v době před nabytím účinnosti zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, tj. ke dni 1. 1. 2010 (dále jen „trestní zákoník“), jak tomu bylo i u obviněného M. Š. Pro předmětnou abolici má tato skutečnost význam v tom, že mohou nastávat situace, kdy ve smyslu § 2 odst. 1 tr. zákoníku nebude pro obviněného, u něhož je abolice zkoumána, příznivější právní posouzení trestného činu podle trestního zákoníku, a proto bude jeho čin posuzován podle trestního zákona č. 140/1961 Sb. (dále jen „tr. zák.“), a přesto bude třeba vycházet z hlediska trestnosti činu ze sazeb trestního zákoníku, ač obviněný M. Š. byl původně pravomocně odsouzen rozsudkem ze dne 6. 1. 2006, č.j. 48 T 13/99-3725, pro trestný čin podvodu § 250 odst. 1, 4 tr. zák. Nejvyšší soud v tomto případě používá gramatický výklad tohoto článku amnestie, kde je výslovně použit pojem „trestní zákoník“, a proto shodně s Vrchním soudem v Olomouci vychází ze sazby za zločin podvodu podle § 209 odst. 1, 5 tr. zákoníku, která nepřevyšuje deset let. Tomuto výkladu nasvědčuje i výklad logický, neboť prezident měl v úmyslu zastavit trestní stíhání pro trestné činy, ohledně nichž muselo být zahájeno trestní stíhání podle trestního zákona. Z toho tedy vyplývá, že chtěl použít trestní sazby aktuálně stanovené ke dni vyhlášení amnestie v trestním zákoníku, aby byla zachována zásada obecné rovnosti a spravedlnosti. Z těchto důvodů je třeba vykládat pojem „trestní zákoník“ v článku II amnestie, vztahující se k trestným činům s trestní sazbou odnětí svobody nepřevyšující deset let tak, že se tím míní trestní sazby za trestné činy stanovené v trestním zákoníku ke dni vyhlášení amnestie prezidenta republiky. V praxi bude proto nutné bez ohledu na to, jaká právní kvalifikace by z hledisek vymezených v § 2 odst. 1 tr. zákoníku (§ 16 odst. 1 tr. zák.) byla pro obviněného příznivější, vycházet pro účely amnestie (abolice podle článku II) ze sazeb podle trestního zákoníku účinného k 1. 1. 2013. Pokud výše trestní sazby takto provedené kvalifikace nepřevyšuje deset let, obviněný je za splnění dalších podmínek účasten amnestie. V opačném případě účasten amnestie není, i kdyby právní kvalifikaci podle předchozího trestního zákona odpovídal trest odnětí svobody s horní hranicí nepřevyšující deset let Obdobně, byť zčásti jinou argumentací srov. Gřivna., T., Říha., J. Amnestie prezidenta republiky ze dne 1. 1. 2013 vyhlášená pod č. 1/2013 Sb. Trestněprávní revue, 2013, č. 2, s. 38 až 39. .

Další podmínkou, kterou je třeba posuzovat pro použití amnestie v případě obviněného M. Š., je, zda se u něj jedná o „neskončené trestní stíhání, s výjimkou trestního stíhání proti uprchlému, od jehož zahájení k 1. lednu 2013 uplynulo více než 8 let“. Z toho vyplývá, že článek II amnestie je formulován tak, že dopadá jen na neskončené trestní stíhání, od jehož zahájení k 1. lednu 2013 uplynulo více než 8 let, ale „s výjimkou trestního stíhání proti uprchlému“.

Neskončeným trestním stíháním ve smyslu § 12 odst. 10 tr. ř. je ta část trestního řízení, která počíná zahájením trestního stíhání (sdělením obvinění), tj. usnesením o zahájení trestního stíhání vůči osobě, u níž je dostatečně odůvodněn závěr, že spáchala trestný čin (§ 160 tr. ř.), až do právní moci rozsudku (§ 120, § 139 tr. ř.), tzn. i trestního příkazu (§ 314e odst. 7 tr. ř.), případně jiného rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení ve věci samé, které bylo učiněno orgánem činným v trestním řízení. Jedná se o usnesení o zastavení trestního stíhání (§ 172 a další tr. ř.), postoupení věci jinému orgánu (§ 171, § 188 odst. 1 písm. f/ tr. ř. a další).

Článek II používá pojem zahájení trestního stíhání, které se vždy zahajuje pro určitý skutek (§ 160 tr. ř.), o němž se rozhoduje ve vztahu ke konkrétnímu obviněnému. Od okamžiku zahájení trestního stíhání je třeba rozhodovat pouze o skutku (ve vztahu ke konkrétnímu obviněnému), pro který bylo zahájeno trestní stíhání. Je-li ve společném řízení (§ 20 tr. ř.) projednáváno více skutků, je proto zapotřebí se zabývat tím, kdy bylo pro konkrétní skutek zahájeno trestní stíhání, u každého skutku samostatně a ke každému z nich individuálně se musí posuzovat, zda od zahájení trestního stíhání

uplynula doba 8 let či nikoliv. Může tak nastat situace, že abolice dopadá na trestní stíhání pro onen skutek, zatímco na ostatní, které tuto časovou podmínku nesplňují, amnestie nedopadá, byť o nich bylo vedeno společné řízení Srov. Gřivna., T., Říha., J. Amnestie prezidenta republiky ze dne 1. 1. 2013 vyhlášená pod č. 1/2013 Sb. Trestněprávní revue, 2013, č. 2, s. 37.. Z těchto důvodů je nutné vzhledem k ustanovení § 160 odst. 1, 5 tr. ř. při posuzování podmínky délky trestního stíhání z hlediska článku II amnestie určovat okamžik zahájení trestního stíhání u každého skutku samostatně.

Tato zásada se plně uplatní i u pokračujícího trestného činu (§ 116 tr. zákoníku), neboť podle § 12 odst. 12 tr. ř. skutkem se v procesním smyslu rozumí též dílčí útok pokračujícího trestného činu, není-li výslovně stanoveno jinak V této souvislosti lze jen poznamenat, že v teorii není otázka, zda je abolice pojmem hmotně právním nebo procesně právním, jednoznačná a názory na ni se různí srov. Gřivna., T., Říha., J. Amnestie prezidenta republiky ze dne 1. 1. 2013 vyhlášená pod č. 1/2013 Sb. Trestněprávní revue, 2013, č. 2, s. 37.. Z hlediska hmotně právního jde stále o jeden skutek a o jeden trestný čin. Hledisko hmotně právní má zde své místo jen v posouzení, zdali „zbývající" útoky pokračujícího trestného činu naplňují samy o sobě – bez části útoků, na které dopadá amnestie – znaky trestného činu. Se zřetelem na povahu procesního ustanovení § 12 odst. 12 tr. ř. ve spojitosti s ustanovením § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř., podle něhož se ohledně abolice rozhoduje, a s přihlédnutím k zásadě vymezené v § 11 odst. 12 tr. ř. lze zahájení trestního stíhání ve vztahu k naplnění podmínky abolice (článku II amnestie) zkoumat v případě pokračujícího trestného činu u každého dílčího útoku pokračujícího trestného činu zvlášť. To v praxi může znamenat, že u některých dílčích útoků pokračujícího skutku uplynula od okamžiku u nich zahájeného trestního stíhání doba delší osmi let, kdežto u jiných, pro které bylo trestní stíhání zahájeno později, tomu tak není. Proto je možné při splnění dalších hledisek tohoto článku amnestie abolici použít jen pro některé z dílčích útoků pokračujícího trestného činu a ohledně jiných dílčích útoků nikoliv. Z těchto důvodů bude nutné u dílčích útoků, pro které nebylo zastaveno trestní stíhání podle § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř., nově posuzovat, o jaký trestný čin se bude jednat Obdobně srov. Gřivna., T., Říha., J. Amnestie prezidenta republiky ze dne 1. 1. 2013 vyhlášená pod č. 1/2013 Sb. Trestněprávní revue, 2013, č. 2, s. 37..

Dovolatel v podaném dovolání považuje za problematickou podmínku článku II amnestie „neskončeného trestního stíhání, s výjimkou trestního stíhání proti uprchlému", a to zejména proto, že tato formulace vyhlášeného znění amnestie není jednoznačná a připouští různé výklady, resp. přístupy k jejímu možnému výkladu.

Odvolací soud na straně 9 odůvodnění dovoláním napadeného usnesení vyjádřil názor, že článek II amnestie lze aplikovat bez ohledu na to, jak dlouho bylo v trestní věci vedeno proti pachateli, u něhož se amnestie přezkoumává, řízení proti uprchlému. Za rozhodné považoval jen to, zda se toto řízení stále vedlo právě v okamžiku, kdy byla amnestie vyhlášena. Není proto podle něj pro vyloučení z amnestie důležité, že podstatnou část trestního stíhání byl obviněný uprchlý podle § 302 a násl. tr. ř. (tak jako je tomu i ve zkoumané trestní věci), ale jen to, že v okamžiku vyhlášení amnestie tomu tak nebylo a řízení proti uprchlému skončilo (z jakýchkoliv důvodů), neboť obviněný v tento okamžik již uprchlým nebyl. V takovém případě pak při splnění dalších podmínek považuje za nutné aplikovat uvedený článek amnestie.

Nejvyšší soud se s tímto názorem Vrchního soudu v Olomouci neztotožnil, neboť má za to, že jde o názor, který je založen výhradně na tom, zda obviněný byl v době vyhlášení amnestie uprchlým podle § 302 a násl. tr. ř. (pak se článek II amnestie nepoužije), anebo nikoliv (což má za důsledek použití článku II amnestie). Při tomto výkladu provedeném vrchním soudem postrádá význam, že smyslem této abolice bylo ukončit trestní stíhání, která délkou svého trvání převyšují dobu 8 let, jsou neúměrně dlouhá Důvodem může být i problematická délka trestního řízení, pro niž je Česká republika sankcionována Evropským soudem pro lidská práva., protože i jen u krátkodobého řízení proti uprchlému v den vyhlášení amnestie, které by se na délce vedení takového trestního stíhání vůbec neprojevilo, by došlo k vyloučení použití článku II amnestie. Na druhou stranu by amnestie

dopadala na případy (jako je i projednávaná věc), kde naopak se obviněný po dlouhou dobu trestnímu stíhání vyhýbal, a proto bylo na základě § 302 a násl. tr. ř. vedeno řízení proti uprchlému, avšak krátce před vyhlášením amnestie toto zvláštní řízení skončilo a v trestním stíhání se v době vyhlášení amnestie pokračovalo již za účasti obviněného (příp. při využití oprávnění podle § 306a odst. 2 tr. ř. po zrušení pravomocného rozsudku). Takový výklad zohledňuje pouze nahodilou událost trvání řízení proti uprchlému k datu vyhlášení amnestie, a nikoliv dobu, po kterou bylo konáno v průběhu trestního stíhání řízení proti uprchlému. V důsledku toho tento výklad nekoresponduje s výše uvedenými obecnými principy spravedlnosti a rovnosti.

Nejvyšší soud při výkladu dikce „… pravomocně neskončené trestní stíhání, s výjimkou trestního stíhání proti uprchlému …“ vychází nejen z gramatického výkladu, ale i ze smyslu tohoto ustanovení, kdy je třeba zohlednit i účel vyloučení uprchlých osob z dobrodiní amnestie, která je v článku II založena na zohlednění délky trestního stíhání pro trestné činy, na něž trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody nepřevyšující deset let. Jestliže hlavním smyslem této abolice je zastavit dlouhodobá trestní stíhání, je třeba tuto skutečnost promítnout i do zohlednění délky trvání řízení proti uprchlému v rámci celkové doby trestního stíhání. To vyplývá ze slov „… trestní stíhání, s výjimkou trestního stíhání proti uprchlému …“. Proto je nutno vycházet ze skutečné doby, po kterou se v průběhu neskončeného trestního stíhání konalo řízení proti uprchlému (§ 302 a násl. tr. ř.), a od celkové doby trvání trestního stíhání je třeba odečíst dobu, po kterou se vedlo řízení proti uprchlému. Trestní stíhání je proto možno zastavit jen v případě, že matematický rozdíl celkové doby neskončeného trestního stíhání a v něm konaného řízení proti uprchlému představuje dobu delší než 8 let, a to k datu vyhlášení amnestie.

Obdobný názor v této souvislosti vyslovil i Ústavní soud v plenárním usnesení ze dne 5. 3. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 4/13, v němž rozhodoval na základě žádosti skupiny senátorů na zrušení článku II amnestie a posuzoval mimo jiné i smysl této abolice představující znaky milosrdenství, odpuštění a zapomenutí (bod 25 citovaného rozhodnutí). V meritu tohoto usnesení neshledal ústavněprávní důvody pro zrušení ustanovení čl. II amnestie, a proto návrh na jeho zrušení odmítl. Nad rámec odůvodnění tohoto rozhodnutí ve vztahu k jeho aplikaci v praxi však vyslovil v bodě 45 názor ohledně aboliční části amnestie v tom směru, že „…se logicky nabízí výklad restriktivní, a proto by kupříkladu v případě obviněných, kteří se jako uprchlí vyhýbali trestnímu stíhání, mohlo být uváženo, zda do rozhodné doby trestního stíhání (osmi roků) tomu korespondující dobu nezapočítat. Obdobně se otevírá výkladová otázka, zda přiměřeně nepostupovat i ve vztahu k těm, kteří (prokazatelně) zjevným obstrukčním chováním v řízení výlučně způsobili relevantní prodloužení jejich trestního stíhání, neboť i zde by mohl být zpochybněn samotný důvod aboličního rozhodnutí („dobra“ ve smyslu bodů 23 a 25 výše), jenž nutně tkví v té „nepřiměřené“ době trestního stíhání, která jde na vrub veřejné moci. Rovněž zřejmě nelze vyloučit, aby v těchto řízeních byl posouzen případný rozpor reálného (konkrétního) dopadu amnestijního rozhodnutí s navrhovateli též dovolávanými „mezinárodními smlouvami“ (srov. bod 28) tak, že obecný soud dá před článkem 63 odst. 1 písm. k) Ústavy přednost jejímu článku 1 odst. 2 (srov. i rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 13. 11. 2012 ve věci Marguš v. Chorvatsko, stížnost č. 4455/10). Ve shodě s tím – a jmenovitě – pak bude přiléhavé postupovat v případech, kdy amnestijní rozhodnutí by in concreto mělo dopadnout do trestních řízení, v nichž vystupují jako poškození „kvalifikované“ oběti porušení již výše zmíněných (bod 36) čl. 2 a 3 Úmluvy (srov. Kmec, Jiří, Kosař, David, Kratochvíl, Jan, Bobek, Michal. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. Praha. C. H. Beck, 2012, s. 377).“

Ze všech uvedených důvodů Nejvyšší soud shledal v přezkoumávané věci dovolání nejvyššího státního zástupce důvodným. Z hlediska posouzení délky trestního stíhání i trvání řízení proti uprchlému z obsahu spisu zjistil, že proti obviněnému M. Š. bylo zahajováno trestní stíhání podle § 160 odst. 1, 5 tr. ř. pro jednotlivé dílčí útoky pokračujícího trestného činu postupně, na základě sdělení obvinění ze dne 13. 11. 1997; 2. 9. 1998; 18. 9. 1998; 27. 10. 1998; 6. 11. 1998; 17. 3. 1999 a

v případě posledního sdělení obvinění ze dne 23. 6. 1999 se tak stalo již za podmínek řízení proti uprchlému podle § 302 a násl. tr. ř. (č. l. 50 až 61). Od této doby již obviněný nebyl orgánům činným v trestním řízení k dispozici, neboť se vyhýbal trestnímu stíhání tím, že se skrýval, resp. se mu vyhýbal pobytem v cizině. Už přípravné řízení tak bylo zčásti konáno proti uprchlému, a proto v obžalobě podané Krajskému soudu v Ostravě dne 1. 12. 1999 (č. l. 2834) bylo státním zástupcem navrženo, aby proti obviněnému M. Š. bylo podle § 305 tr. ř. konáno řízení proti uprchlému podle § 302 a násl. tr. ř. (č. l. 2834, 2863). Krajský soud v Ostravě dříve, než o tomto návrhu rozhodl, konal vlastní pátrání po pobytu obviněného, který se mu však nepodařilo zjistit, a proto dne 3. 8. 2004 vydal příkaz k jeho zatčení (č. l. 3092). Současně nařídil hlavní líčení (č. l. 3092 až 3098), k němuž se však obviněný nedostavil. Jelikož se příkaz k zatčení nepodařilo realizovat orgánům činným v trestním řízení přes jejich snahu ani opakované urgence soudu, vydal Krajský soud v Ostravě dne 14. 3. 2005 usnesení, jímž podle § 305 tr. ř. rozhodl, že bude proti obviněnému M. Š. vedeno trestní řízení proti uprchlému podle § 302 a násl. tr. ř. Tímto způsobem bylo trestní stíhání v řízení před soudem vedeno až do jeho skončení na základě pravomocného rozhodnutí rozsudkem ze dne 6. 1. 2006 (č. l. 3725). Obviněného se nepodařilo zajistit ani v průběhu vykonávacího řízení, přestože byl vydán příkaz k jeho dodání do výkonu trestu. Ten byl realizován až dne 12. 1. 2012, kdy byl obviněný dopaden a do výkonu trestu odnětí svobody dodán (č. l. 4242). Na základě žádosti obviněného o zrušení pravomocného rozsudku Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 10. 2. 2012, č. j. 48 T 13/1999-4261, rozhodl podle § 306a tr. ř., a proto bylo dále konáno další trestní stíhání. Obviněný byl převeden do vazby a trestní stíhání se konalo až do vyhlášení nyní dovoláním napadeného usnesení, tj. do dne 9. 1. 2013.

S ohledem na takto zjištěné skutečnosti je v projednávané věci zřejmé, že celé trestní stíhání obviněného, které zpočátku bylo vedeno pro pokračující trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák. a posléze posouzeno jako zločin podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku, trvalo v době od 13. 11. 1997 až do 6. 1. 2006 a poté od 10. 2. 2012 až do 9. 1. 2013. Je nutné připomenout, že do trestního stíhání zde lze započítat pouze délku neskončeného trestního stíhání, tedy úsek od zahájení trestního stíhání až do právní moci rozsudku (§ 12 odst. 10 tr. ř.), a nikoliv úsek spadající do vykonávacího řízení představující dobu mezi tímto pravomocným odsuzujícím rozsudkem a usnesením učiněným podle § 306a tr. ř.

Nejvyšší soud na základě takto vymezeného neskončeného trestního stíhání zjistil, že toto v celkové délce (bez odečtení trestního stíhání proti uprchlému) trvalo po dobu devíti roků a deseti dní, tedy více než osm roků. Rovněž bylo zjištěno, že obviněný byl osobou uprchlou, a tedy pro orgány činné v trestním řízení nedostupnou, od okamžiku posledního sdělení obvinění dne 23. 6. 1999 až do jeho dopadení a dodání do výkonu trestu odnětí svobody dne 10. 2. 2012. V rámci této doby, po niž byl obviněný materiálně uprchlou osobou, trestní stíhání probíhalo jako řízení proti uprchlému za splnění podmínek § 302 a násl. tr. ř. v době od 23. 6. 1999 do 6. 1. 2006, kdy byl vyhlášen odsuzující rozsudek, byť Krajský soud v Ostravě s ohledem na ověřování podmínek podle § 302 tr. ř. rozhodl o konání řízení proti uprchlému podle § 305 tr. ř. až dne 14. 3. 2005. V průběhu neskončeného trestního stíhání byl obviněný uprchlým po dobu šesti roků, šesti měsíců a čtrnácti dní.

Nejvyšší soud od uvedené délky neskončeného trestního stíhání trvající devět roků a deset dní proto odečetl dobu šesti roků, šesti měsíců a čtrnácti dní, kdy byl obviněný uprchlým, a zjistil, že neskončené trestní stíhání, s výjimkou trestního stíhání proti uprchlému, trvalo dva roky, pět měsíců a dvacet šest dní, a proto je obviněný M. Š. vyloučen z uvedené abolice podle článku II amnestie, neboť pravomocně neskončené trestní stíhání, s výjimkou trestního stíhání proti uprchlému, netrvalo více než osm let.

Na základě výše rozvedených úvah a závěrů Nejvyšší soud v této přezkoumávané věci v souladu s podaným dovoláním nejvyššího státního zástupce shledal, že z důvodu naplnění vylučovací podmínky „s výjimkou řízení proti uprchlému“, jak byla výše vyložena, je obviněný M. Š. vyloučen z použití

amnestie prezidenta republiky ze dne 1. 1. 2013, neboť článek II v této věci uplatnit nelze. Z tohoto důvodu, když nebylo možné aplikovat uvedenou amnestii, nebyly splněny důvody pro postup podle § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř. a trestní stíhání obviněného M. Š. nemohlo být postupem podle § 257 odst. 2 tr. ř. zastaveno.

Nejvyšší soud proto podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 9. 1. 2013, sp. zn. 6 To 4/2013. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil též další rozhodnutí na zrušené usnesení obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a poté podle § 265l odst. 1 tr. ř. Vrchnímu soudu v Olomouci přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl, tedy aby z podnětu odvolání obviněného přezkoumal rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 12. 10. 2012, sp. zn. 48 T 13/99, ve smyslu § 254 a násl. tr. ř.